

DIGITAL ROUTES

OF CULTURAL HERITAGE FOR A SUSTAINABLE FUTURE

PR. NR. 2020-1-PL01-KA205-080646

POLONIA

Ghidul patrimoniului cultural
pentru tineri călători și educatori

INFORMAȚII DESPRE PROIECT

TITLUL SCURT:	DIGITALROUTES@CULTURE
TITLUL PROIECTULUI:	PROMOTING SOCIAL ENTREPRENEURIAL COMPETENCIES BASED ON THE DIGITALIZATION OF CULTURAL HERITAGE FOR A SUSTAINABLE FUTURE
NUMĂRUL PROIECTULUI:	2020-1-PL01-KA205-080646
WEBSITE-UL PROIECTULUI:	DIGITALROUTES.4LEARNING.EU
CONSORTIU:	

Fundacja Mapa Pasji

ASSERTED KNOWLEDGE
THE ICT EQUALISERS

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Erasmus+

SPRIJINUL ACORDAT DE COMISIA EUROPEANĂ PENTRU REALIZAREA ACESTEI PUBLICAȚII NU CONSTITUIE O APROBARE A CONȚINUTULUI ACESTEIA, CARE REFLECTĂ DOAR PUNCTUL DE VEDERE AL AUTORILOR, IAR COMISIA NU POATE FI TRASĂ LA RĂSPUNDERE PENTRU ORICE UTILIZARE A INFORMAȚIILOR PREZENTATE.

CUVÂNT ÎNAINTE

Polonia este o țară cu o climă moderată, situată în Europa Centrală, care se întinde de la plajele de nisip de la Marea Baltică, în nord, până la Munții Sudeți și Carpați, în sud, fiind a cincea cea mai populată țară din Uniunea Europeană. Polonia oferă turiștilor un amestec de istorie, cultură și natură, găzduind șaptesprezece situri ale Patrimoniului Mondial Unesco, care includ castele, biserici și centre istorice ale orașelor. Pădurile întinse, traseele montane, lacurile și marea reprezintă o sursă abundentă pentru activități în aer liber.

Există numeroase resurse la dispoziția celor care doresc să exploreze principalele atracții ale Poloniei. Acest ghid oferă o perspectivă asupra "drumurilor mai puțin umblate", prezentând trasee care aduc în prim plan arhitectura unică, figurile istorice mai puțin cunoscute, tradițiile populare, precum și siturile istorice și naturale. Ghidul cuprinde 6 rute și 49 de spații culturale.

CUPRINS

	Introducere	8
	Hartă	9
	Știați că?	10 - 11
	Gastronomie	12 - 13
	Învață limba!	14
	Rute culturale	16 - 48
	Monumente și construcții moderne (arhitectură)	17 - 22
	Monumente și construcții moderne (istorie)	23 - 27
	Situri naturale și ecoturism	28 - 32
	Moștenirea culturală populară de la sud de Małopolska	33 - 37
	Istoria și natura din Świętokrzyskie - Voievodatul Sfintei Cruci	38 - 43
	Istoria și natura din Jura	44 - 48
	Bibliografie	49 - 50

DIGITAL ROUTES

OF CULTURAL HERITAGE FOR A SUSTAINABLE FUTURE

PR. NR. 2020-1-PL01-KA205-080646

**POLAND
SPRING
INTO
NEW**

INTRODUCERE

Polonia este țara care se întinde de la Marea Baltică, în nord, până în sudul munților Tatry și Beskidy și de la pădurea sălbatică și virgină din Podlasie, în est, până în frumoasele zone vestice. Este țara cu o istorie lungă și complicată, cu o cultură bogată, reflectată în arhitectura diversă a orașelor, precum și în numeroasele teatre, galerii de artă și săli de concerte. Ea găzduiește șaptesprezece situri ale Patrimoniul Mondial Unesco, care includ castele, biserici și centre istorice ale orașelor. Este, de asemenea, un loc cu o natură frumoasă, unde pot fi practicate numeroase sporturi - de la navigație și kitesurfing în nord, la drumeții în pădurile din partea centrală și la escaladarea munților din sud.

Biserica Sfânta Maria, Cracovia

Scopul acestui ghid cultural este de a prezenta rutele culturale ale Poloniei (în total există 6 țări partenere și câte un ghid cultural pentru fiecare dintre acestea).

Ghidul include 6 rute culturale cu 49 de spații culturale.

HARTĂ

Poland map

6 RUTE CULTURALE

49 DE SPAȚII CULTURALE

ȘTIAȚI CĂ?

CÂTEVA DATE INTERESANTE

Trece testul!

- 1** Cum se numește râul care străbate orașul Kolbuszowa din voievodatul Podkarpackie?
  - a) Rin
  - b) Nil
  - c) Tibru

- 2** Polonia este cel mai mare producător din lume de:
  - a) Mere
  - b) Ouă
  - c) Telemea

- 3** Cu câte țări cu care Polonia s-a învecinat în 1989 se învecinează și acum?
  - a) Patru
  - b) Două
  - c) Niciuna

- 4** Ce sport de iarnă are cel mai mare număr de fani în Polonia:
  - a) Hochei
  - b) Curse de sănii trase de câini
  - c) Sărituri cu schiurile

5

Polonia este cel mai mare exportator din lume de:

- a) Aluminiu
- b) Chihlimbar
- c) Cărbune

6

Prima constituție poloneză a fost promulgată în:

- a) 1791
- b) 1815
- c) 1921

Răspunsuri: 1) b 2) a 3) c 4) c 5) b 6) a

Dacă ai avut între 0-2 răspunsuri corecte:

Ar putea fi mai bine, încearcă din nou.

Dacă ai avut între 3-4 răspunsuri corecte:

Este destul de bine! Chiar și unii polonezi nu știu să răspundă la toate aceste întrebări.

Dacă ai avut între 5-6 răspunsuri corecte:

Felicitări! Ai atins nivelul de expert.

GASTRONOMIE

Bucătăria poloneză a evoluat de-a lungul secolelor sub influența schimbărilor istorice. Mozaicul de națiuni care a locuit pe teritoriul Poloniei în trecut a influențat modul de preparare a mâncărurilor și de condimentare. Bucătăria poloneză are multe asemănări cu cea a vecinilor germani, ruteni, precum și cu cea a tătarilor, turcilor și evreilor.

În mod tradițional, bucătăria poloneză este bogată în carne, în special carne de porc și de pui, pe lângă o gamă largă de legume (în special cartofi și varză), condimente, ciuperci și ierburi. În ultimii ani, opțiunile vegetariene și vegane au devenit populare - Varșovia este acum unul dintre orașele de top din lume care încurajează consumul vegan, cu o gamă variată de restaurante vegane, apărute în ultimul deceniu.

Preparate poloneze

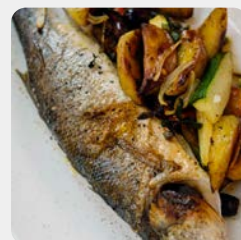
Găluște

Cotlet de porc

File de pui

Păstrăv la grătar

Supă de pui

Hrișcă

Borș

Salată cu legume

Biftec tartar

Patiserie și deserturi

Pączki (gogoși)

Prăjitură cu brânză

Plăcintă cu mere

Mazurek

Turtă dulce

Plăcintă cu mac

Țuică de fructe

Bere

Băuturi

Votcă Rye

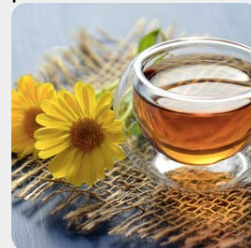
Votcă Bison grass

Ceai cu lămâie

Ceaiuri de fructe și
plante

ÎNVAȚĂ LIMBA!

Limba oficială a Poloniei este poloneza, o limbă slavă vestică, scrisă în alfabetul polonez tradițional alcătuit din 32 de litere și care are 9 adaosuri față de literele alfabetului latin de bază, alcătuit din 26 de litere (ą, ć, ę, ł, ń, ó, ś, ź, ż). Poloneza a fost influențată în principal de latină și de alte limbi romanice, precum italiana și franceza, precum și de limbile germanice, care au contribuit cu un număr mare de împrumuturi și structuri gramaticale similare.

Iată câteva cuvinte și expresii poloneze:

Română

Bună
Varșovia
Noroc!
Bună dimineața!
Noapte bună!
Da / Nu
Mulțumesc!
Cu plăcere!
Bine
Ce faci?
Unde este...?
Nota, vă rog!

Poloneză

Cześć
Warszawa
Na zdrowie
Dzień dobry
Dobranoc
Tak / Nie
Dziękuję
Proszę
W porządku/Okay
Jak się masz?
Gdzie jest ... ?
Poproszę o rachunek

RUTE CULTURALE

DE-A LUNGUL POLONIEI

MONUMENTE ȘI CONSTRUCȚII MODERNE (ARHITECTURĂ)

Acest traseu cultural arhitectural vă va face cunoștință cu mai multe clădiri moderniste timpurii inspirate de stilul Bauhaus, situate în Bielsko-Biała, în sudul Poloniei (provincia Silezia). Împreună cu Gdynia, Varșovia, Łódź, Cracovia și Katowice, Bielsko-Biała are cel mai mare număr de clădiri proiectate în acest stil unic. Printre trăsăturile caracteristice stilului Bauhaus se numără colțurile rotunjite și alte elemente rotunjite, puține ornamente, ferestre mari, balcoane și terase, interioare cu podele din stejar, tavane înalte, scări din teracotă sau piatră, ornamente din grilaj de oțel și uși batante duble, din lemn masiv. Adesea în palete neutre de gri sau bej, clădirile erau înconjurată de verdeață.

Există opt spații culturale incluse în ruta culturală a monumentelor moderne.

Complexul de aproximativ 30 de clădiri moderniste timpurii din bulevardul Sułkowski (1934-1937)

Traseul urmărește complexul de clădiri moderniste timpurii de pe bulevardul Sułkowski, dezvoltat între anii 1934-1937 de Alfred Wiedermann și studioul Jüttner&Bolk. Stilul clădirilor se caracterizează prin accentul pus pe funcționalitate, puține ornamente și o fuziune de forme echilibrate și forme abstracte. Una dintre principalele lor caracteristici este reprezentată de ferestrele de tip „bay” amplasate axial, simetric, inspirate de stilul Art Nouveau.

Amplasare: Bohaterów Warszawy, Wilsona, Grota-Roweckiego, Kunickiego streets, Bielsko-Biała
Photos by Szymon Kania

Complexul de aproximativ 30 de clădiri moderniste timpurii din bulevardul Sułkowski (1934-1937)

Un complex de cinci clădiri rezidențiale funcționaliste de șapte etaje închid optic bulevardul Sułkowski. Complexul a fost proiectat de Wiedermann și construit în 1937 de compania "Karol Korn". Clădirea centrală formează o axă, flancată în stânga și în dreapta de două clădiri ușor mai joase, care se termină cu axele ferestrelor circulare de tip "navă". Denumirea de "buștean rotund" provine de la forma rotunjită a clădirilor care urmează linia de coastă a râului.

Amplasare: Bohaterów Warszawy 2a, Bielsko-Biała
Address: Bohaterów Warszawy, Wilsona, Grota-Roweckiego, Kunickiego streets, Bielsko-Biała
Photos by Szymon Kania

"Casa ofițerilor" (1928-1930)

„Casa ofițerilor” este un complex de patru clădiri construite în stilul modernist - funcționalist, cu reminiscențe de expresie, cu grădini în față și în spate. Clădirile sunt poziționate în formă de L. Ele sunt asimetrice prin numărul de etaje (două sau trei etaje), și au ferestre triunghiulare unice. Pe colț, există o terasă întinsă pe două etaje. Inițial destinat ofițerilor militari, complexul este acum o clădire rezidențială.

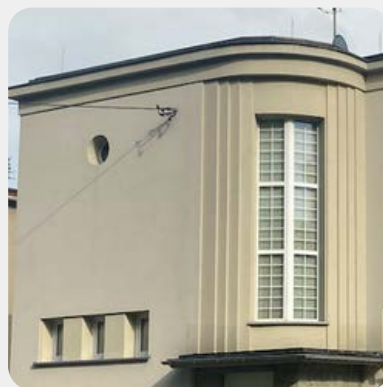

Amplasare: Pułku Strzelców Podhalańskich 14/16/18, Sobieskiego 70, Bielsko-Biała
Photos by Kasia Wodniak

Vila modernistă (1936)

Vila funcționalistă cu un etaj și grădină are un design minimalist, cu diverse caracteristici asimetrice. Există o proiecție asimetrică a scării cu geamuri verticale rotunjite în fațadă. Pe partea fațadei care dă spre grădină există balcoane și o terasă cu vedere la munții Beskidy.

Amplasare: Marii Konopnickiej 1, Bielsko-Biała
Photos by Kasia Wodniak

Piscina Municipală "Panorama" (1936)

Piscina Municipală este un alt proiect realizat de compania Karol Korn. Până în anii 1950, "Panorama" a fost una dintre cele mai moderne piscine din Europa. Cu design funcționalist și o compoziție simetrică care se deschidea spre panorama munților Beskidy, complexul este format dintr-o piscină sportivă de dimensiuni olimpice, o piscină de agrement mai mică, plaje cu gazon, un teren de volei și un turn pentru sărituri de 10 metri înălțime, precum și un restaurant și o cafenea. Un loc minunat pentru a te relaxa vara, printre arhitectura frumoasă și priveliștea asupra munților Beskidy.

Amplasare: Marii Konopnickiej 5, Bielsko-Biała

Vila modernistă (1930)

Vila este construită în stilul modernist - funcționalist, fiind compusă din multe asimetrii. Fațada cu balcon și elemente rotunjite a fost recent renovată, fiind vopsită în gri, iar elementele mai mici, caracteristice modernismului timpuriu, au fost vopsite în alb - acest lucru conferă clădirii un aspect distinct.

Amplasare: Marii Konopnickiej 36, Bielsko-Biała
Poze de Kasia Wodniak

Aeroclubul (1935)

Aeroclubul este o clădire în stil modernist funcțional a aeroportului sportiv, proiectată de celebrul arhitect Karol Schayer. În formă de pavilion, cu un contur și un plan asimetric, clădirea are un singur etaj, deși este conectată cu un turn de control cu mai multe etaje. Fațadele sunt minimaliste cu elemente din cărămidă ceramică și un portic cu un stâlp de cărămidă. Din partea aeroportului, există un segment semicircular cu o terasă de vizionare, unde se află și o cafenea.

Amplasare: Cieszyńska 321, Bielsko-Biała

Spitalul pulmonar și sanatoriul (1870, reconstruit în stilul modernist în perioada 1934-1936)

Complexul este situat pe versanții Kozia Góra, în munții Beskidy, înconjurat de păduri vaste. A fost proiectat pentru a se integra armonios în peisaj și pentru a oferi pacienților priveliște asupra munților. Complexul este format din pavilioane, parcuri și grădini. Clădirile au fost construite în perioade diferite, majoritatea în stil modernist funcțional.

Amplasare: Juliana Fałata 2, Bystra Śląska

Spitalul pediatric din Istebna-Kubalonka (1937)

Spitalul este considerat un diamant printre centrele de tratament balnear și medical din Polonia. Acest lucru se datorează dimensiunii sale, designului bine gândit, compoziției armonioase printre munții Beskidy și arhitecturii magnifice realizate de reprezentanții de frunte ai funcționalismului din Varșovia, Jadwiga Dobrzyńska și Zygmunt Łoboda. Inițial, la intrare a existat o pancartă care marca înființarea spitalului pentru comemorarea celei de-a zecea aniversări a independenței Poloniei.

Amplasare: Istebna 500, 43-470
Istebna

MONUMENTE ȘI CONSTRUCȚII MODERNE (ISTORIE)

Traseul urmărește viața și activitatea lui Tadeusz Reger (1872-1938). Reger a fost un activist și un politician care a activat în regiunea Cieszyn Silesia, dar și la nivel național. A lucrat ca jurnalist și redactor-șef al revistelor "Egalitatea" și "Muncitorul Silezian", a fost parlamentar în Austria și mai târziu în Polonia (după redobândirea independenței) în numele partidului socialist, a fost consilier al orașului Cieszyn și a condus Oficiul de Asigurări Sociale din această localitate, printre alte funcții. S-a dedicat problemelor muncitorilor și recâștigării independenței de către Polonia. A fost excepțional de activ, călătorind în întreaga regiune, organizând întâlniri și evenimente ale muncitorilor în numeroase localități. Decizia din 1920 de împărțire a Sileziei Cieszyn între Polonia și Cehia a fost dificilă pentru el, deoarece unele dintre zonele în care a fost deosebit de activ și care erau de origine etnică poloneză au fost lăsate în afara țării. Acest lucru se reflectă în traseul de mai jos, unele locuri fiind situate în Cehia, iar altele în Polonia.

Orlova

În acest oraș, acum ceh, Tadeusz Reger și-a început cariera după ce a sosit aici în 1892. Orlova a fost un sat de agricultori și meșteșugari până la jumătatea secolului al XIX-lea, când a fost emisă prima autorizație de exploatare a cărbunelui, iar caracterul orașului s-a schimbat în unul industrial. Odată cu industrializarea, au venit mulți muncitori ale căror probleme trebuiau rezolvate, iar în multe cazuri Tadeusz Reger a devenit vocea lor.

Amplasare: Orłowa (Orlova), Cehia

Casa muncitorilor din Stonava

Această casă a fost construită în 1905, în doar șase luni, de către muncitorii și voluntarii cooperativei fiind prima de acest fel din Silezia Superioară. A fost inspirată de casa muncitorilor din Viena, unde acest tip de centre erau foarte populare. Reger s-a numărat printre vorbitorii din ziua deschiderii și a fost, de asemenea, activ în conducerea acesteia. Casele muncitorilor erau formate din spații de întâlnire, adesea o bibliotecă și un teatru. Acestea găzduiau întâlniri, evenimente, inițiative culturale și politice.

Amplasare: Stonawa (Stonava), Cehia

Tipografia Prohazki

Tipografia Prohazki a fost locul în care au fost tipărite mai multe numere ale revistei „Równość” („Egalitatea”). Tadeusz Reger a fost redactorul său-șef. Revista a apărut în 1897 și a fost adresată muncitorilor, fiind publicată în perioada în care Polonia și-a recăpătat independența. Unul dintre obiectivele sale principale a fost stimularea clasei muncitoare, dar și a conștiinței naționale.

Amplasare: Str.Hlavni, Czeski Cieszyn, Cehia

Casa lui Tadeusz Reger (1897)

Tadeusz Reger a locuit în această clădire împreună cu familia sa între anii 1897-1938. Casa este situată într-o zonă rezidențială frumoasă, amplasată în centrul orașului Cieszyn. A fost construită în stilul istoricist, cu ferestre semirotunde la parter și dreptunghiulare la etajele superioare, care au fost decorate cu motive florale. Este flancată de piloni toscani și este încununată de o turlă.

Amplasare: Sienkiewicza 10, Cieszyn

Fostul birou de asigurări sociale (1930)

Clădirea fostului Birou de asigurări sociale a fost proiectată de Alfred Wiedermann. În calitate de deputat și președinte al Comisiei parlamentare pentru muncă, Reger a pregătit o serie de proiecte de lege în domeniul asigurărilor sociale și a condus Biroul timp de mai mulți ani. A fost un mare susținător al creării unei Autorități Naționale de Asigurări Sociale.

Amplasare: Bielska 37, Cieszyn

Casa Națională

Aici, la 19 octombrie 1918, a fost înființat Consiliul Național pentru Ducatul Cieszyn. Tadeusz Reger a devenit unul dintre cei trei președinți ai Consiliului Național. Primul guvern polonez din epoca de redobândire a independenței a adoptat un program social-democrat.

Amplasare: Rynek 12, Cieszyn

Spitalul și sanatoriul de pulmonologie

Tadeusz Reger a murit în acest spital în 1938. El s-a numărat printre pacienții celebri ai acestui spital, alături de pictorul Julian Fałat, politicianul Ignacy Daszyński sau poetul K.H. Rostworowski. În perioada de dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial și imediat după, mulți oameni sufereau de afecțiuni pulmonare, iar Reger a fost unul dintre ei. Spitalul din Bystra era considerat una dintre cele mai bune unități din țară pentru tratarea acestora.

Amplasare: Juliana Fałata 2, Bystra Śląska

Cimitirul comunal

Tadeusz Reger a fost înmormântat în acest cimitir istoric, marcat de o poartă decorativă încununată de o cupolă, având ca element principal un arc de triumf. Peste cinci mii de oameni au venit la înmormântarea sa. Aceasta a fost condusă de o orchestră, de grupuri emblematic reprezentând organizații de tineret și de muncitori, precum și de reprezentanți ai partidelor politice și ai autorităților naționale. În timpul funeraliilor a fost citită o scrisoare de condoleanțe din partea președintelui polonez Ignacy Mościcki.

Amplasare: Katowicka, Cieszyn

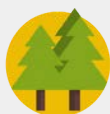

SITURI NATURALE ȘI ECOTURISM

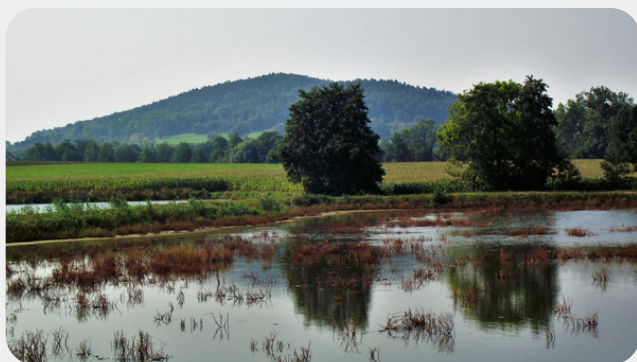
Ruta urmărește punctele de atracție naturale din Golezów și din împrejurimi. Aici sunt incluse mai multe rezervații naturale, zone montane luxuriante și verzi, unde cresc orhidee sălbatice și de unde poți admira priveliști frumoase. Poți merge cu bicicleta sau pe jos și apoi te poți odihni lângă lac.

Opt spații culturale sunt incluse în cel de-al treilea traseu cultural.

Muntele Chełm (Góra Chełm)

În muntele Chełm se află o pădure de fagi veche de 200 de ani. La începutul lunii mai, pajiștile sale înfloresc cu orhidee sălbatice rare și pline de culoare. Nefiind prea înalt (400 m), locul este excelent pentru ciclism, trebuie doar să urmați una dintre pistele de ciclism care îl traversează.

Amplasare: Lotnicza, Golezów

Lacul Ton (Zbiornik Ton)

Suprafața lacului iese pe neașteptate din spatele zidului de copaci. Acest loc încântă prin liniștea sa, prin culoarea profundă a apei și prin natura înconjurătoare. Pescarii îl îndrăgesc în mod deosebit. Întinderea de apă este o rămășiță a unei foste cariere de marnă. Există o potecă care merge pe marginea lacului și care se termină cu un punct de belvedere de unde se pot admira peisaje frumoase și locurile fostelor trambuline de schi.

Amplasare: Słoneczna, Golezów
Sursa: <https://www.kamratowo.pl>

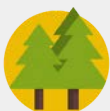

Cariera Jasieniowa (Kamieniołom Jasieniowa)

Jasieniowa Góra este formată din calcare, cele mai vechi roci din Carpații Exteriori. Deoarece acești munți sunt realizați din fliș, o rocă sedimentară slabă, acest loc cu marmură să fie o raritate geologică. Zona este, de asemenea, bogată din punct de vedere al biodiversității, găzduind specii rare și protejate de ciuperci, plante și animale. În mod neobișnuit, această biodiversitate este de origine antropică.

Amplasare: Jasieniowa "Golezowska"
Sursa: www.slaskie.travel

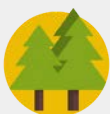

Orașul albinelor

Există un loc la granița dintre Polonia și Cehia unde un bărbat vorbește cu albinele. Jan Gajdacz, un vechi prieten al albinelor, a construit un oraș pentru ele, cu stupi speciali care au luat forma unor case de țară, a unei mori, a unei primării sau a unei biserici. Este un loc fermecător, un adevărat oraș, locuit nu de oameni, ci de albine.

Amplasare: Mołczyn, 43-445
Dzięgielów
Sursa: www.slaskie.travel

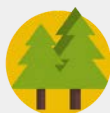

Rezervația naturală „Zadni Gaj”

Rezervația naturală „Zadni Gaj” este una dintre cele două arii protejate din regiunea masivului Tuł, relativ joasă. Principalul arbore protejat aici este tisa. În apropierea rezervației există un traseu de drumeție care duce din Golezów până la lanțul Czantoria (Spațiile culturale 7&8). Nu departe de rezervație, există un restaurant numit „Pod Tułem” într-o vale mică și pitorească.

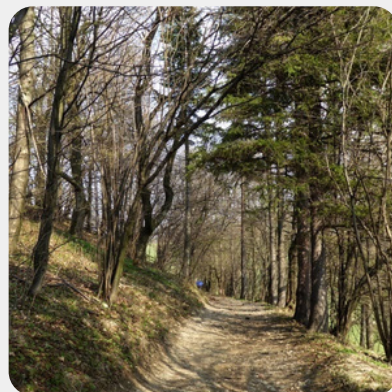

Amplasare: Zadni Gaj, Cisownica
Sursa: zuziawdrodze.blogspot.com

Rezervația de orhidee Góra Tuł

Góra Tuł este renumită pentru Lacul Ton, extrem de pitoresc, pădurile dense și pajiștile înflorite, unde cresc orhidee sălbatice. Având un substrat din calcar, muntele este acoperit de pajiști cu un caracter montan, găzduind o adevărată comoară de până la 22 de specii de orhidee.

Amplasare: Podlesie, 43-455 Leszna Górna
Sursa: zuziawdrodze.blogspot.com

Vârful Mała Czantoria

Mała Czantoria (866 m altitudine) este un vârf de pe creasta principală a lanțului Czantoria din Beskizii Silezieni, la mai puțin de 3 km nord-vest de Wielka Czantoria. Este primul vârf, numărând dinspre nord, din bazinul hidrografic al râurilor Vistula și Oder.

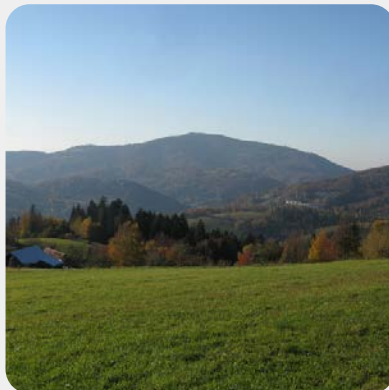

Amplasare: Poniwiec, Ustroń

Vârful Wielka Czantoria

Rezervația „Czantoria” se află pe versantul nordic al Wielka Czantoria (995 m) în Beskizii Silezieni, în limitele administrative ale orașului Ustroń. Aceasta protejează comunitățile de plante de pădure, inclusiv cea mai mare ciudățenie: o pădure de fag și brad de peste 150 de ani amestecată cu frasin. În rezervație este posibil să întâlniți multe specii protejate de plante și animale. Ocazional, aici pot fi găsiți chiar și lupi și lincși. Prin rezervație trec trasee de drumeție marcate.

Amplasare: 3 maja 130, Ustroń

MOȘTENIREA CULTURALĂ POPULARĂ DE LA SUD DE MAŁOPOLSKA

O plimbare prin Małopolska ne duce în multe locuri interesante, unele dintre ele sunt mai puțin cunoscute, dar vizitându-le putem avea parte de experiențe noi și putem cunoaște oameni noi care au legătură cu cultura muntenească.

Ecomuzeul Bogdanówka

Ecomuzeul este inițiativa privată a lui Andrzej Słonina - un sculptor local în lemn, activist și promotor al culturii populare Kliszczak (un grup etnografic din sudul regiunii Malopolska, renumit pentru sculptorii în lemn, cu o capitală informală stabilită la Tokarnia). Într-un hambar vechi de 100 de ani se poate participa la diferite tipuri de ateliere și seminarii (de exemplu, sculptură în lut și lemn, coacerea pâinii tradiționale), evenimente, reconstituiri ale vechilor tradiții etc.

Amplasare: Bogdanówka 111, 32-437 Bogdanówka

Rafting în Cheile Dunajec

Raftingul în Cheile Dunajec reprezintă una dintre cele mai tipice atracții pentru cultura populară Pieniny (un grup etnografic din sudul Malopolskăi, cu capitala informală stabilită la Szczawnica). În 1934, la doi ani de la crearea Parcului Național Pieniny, a luat ființă Polskie Stowarzyszenie Flisaków Pienińskich pe râul Dunajec - care se ocupă de organizarea de rafting. Astăzi se poate practica rafting din aprilie până în octombrie (cu plecare din Sromowce Wyżne pe râul Dunajec, 18 km până la Szczawnica sau 23 km până la Kroscienko n. Dunajcem).

Amplasare: Kąty 12, Sromowce Wyżne

Magazin cu produse locale

Amplasare: Zabrzeż 318, 33-390 Łącko

Magazinul include cea mai renumită presă de sucuri din regiunea Łącko, cu un loc unde se poate bea suc proaspăt și se pot cumpăra produse locale. Producția de suc de mere și de vodcă de prune este cea mai caracteristică moștenire a grupului de munteni Biali (albi) din sudul Malopolska, cu capitală informală stabilită în Łącko. Întreaga regiune este plină de livezi. Tradiția a început cu peste 100 de ani în urmă.

Muzeul Regionalne TMP

Un muzeu regional al patrimoniului cultural al grupului Poprad Highlander (Górale Nadpopradzcy) din sudul regiunii Malopolska, cu capitala informală în Piwniczna-Zdrój. Muzeul este situat în centrul cultural municipal din Piwniczna, unde se află și un birou de informare turistică. Muntenii din Poprad mai sunt numiți și muntenii „negri” pentru pantalonii negri pe care îi poartă. Ei sunt cunoscuți pentru creșterea oilor negre și pentru producerea de mănuși și căciuli speciale cu lână neagră.

Amplasare: Rynek 11, 33-350 Piwniczna-Zdrój

Parcul Național Gorce

Parcul a fost înființat în 1981 și include părțile centrale și nord-estice ale lanțului Gorce (se întinde pe o suprafață de peste 7 mii de hectare). Pădurea carpatică este cea mai importantă comoară din această arie protejată, fiind puțin afectată de activitățile umane. Zonele cu altitudinea cea mai mare sunt ocupate de păduri subalpine de molid. Dinamica pădurii are în mare parte un caracter natural - copacii îmbătrânesc, apoi mor, lăsând locul unor noi generații de vegetație lemnoasă. Aici se poate face o vânătoare de comori.

Amplasare: Poręba Wielka
590, 34-735 Poręba Wielka

Muzeul în aer liber din Zabrzyca Górna

Muzeul a fost deschis în 1955. Este un exemplu viu al patrimoniului cultural al muntenilor Orawa (unul dintre grupurile etnografice din sudul Małopolska). Se pot vedea aici un conac tradițional, casele fermierilor, instalații de producție (cum ar fi o moară, o fabrică de cherestea etc.), o biserică de lemn și altele.

Amplasare: 34-484 Zubrzyca Górna

Muzeul în aer liber din Kacwin

Un muzeu local în aer liber care prezintă o casă tradițională și, ceea ce este și mai important, grânare tradiționale care au fost construite doar în această regiune a Poloniei. Aceasta este o parte poloneză a regiunii Spisz din sudul Malopolska, cu un patrimoniu cultural unic și divers al muntenilor din Spisz (15 sate din comuna Nowa Białą).

Amplasare:
św. Anny, 34-441
Kacwin

Muzeul în aer liber Józef Żak din Zawoja Markowa

Muzeul este un loc tipic pentru cultura populară a zonei montane Babia Góra din sudul regiunii Malopolska. Muzeul în aer liber Józef Żak din Zawoja a fost înființat în 1973. Cea mai valoroasă clădire a acestui mic muzeu, situat la periferia Parcului Național Babia Góra, este o cabană fără horn a lui Franciszek Stopniak, construită între anii 1802-1815 din bușteni de brad și molid pe o fundație joasă de piatră, cu o pivniță, și acoperită cu un acoperiș de șindrilă în două ape. Expoziția prezintă, de asemenea, o cabană a lui Franciszek Kudzia (ridicată în 1900, păstrată în locația sa originală) și o cabană a lui Stefan Gancarczyk (1910). În afară de locuințele tipice ale țăranilor, în colecție se mai găsesc o fierărie, un hambar cu o mică pivniță și o căsuță cu figura Maicii Domnului. Cea mai veche cabană a fost transformată într-o expoziție etnografică care prezintă mobilierul și echipamentele de uz casnic folosite de țărani, în timp ce cabana lui Franciszek Kudzia găzduiește o expoziție care prezintă istoria turismului în Munții Carpați.

Amplasare: 34-222 Zawoja 776

ISTORIA ȘI NATURA DIN ŚWIĘTOKRZYSKIE - VOIEVODATUL SFINTEI CRUCI

Această rută ne conduce prin cele mai atractive locuri din regiune. Putem găsi aici numeroase monumente arhitecturale, naturale și monumente legate de progresul civilizației și culturii.

Muzeul Arheologic și Rezervația Krzemionki

Krzemionki este un ansamblu de patru situri miniere, datând din neolitic până în epoca bronzului (aproximativ 3900-1600 î.Hr.), dedicate extragerii și prelucrării silexului striat, care era folosit, în principal, pentru fabricarea topoarelor. Cu structurile sale miniere subterane, atelierile de silex și cele aproximativ 4.000 de puțuri și gropi, situl prezintă unul dintre cele mai cuprinzătoare sisteme preistorice subterane de extracție și prelucrare a silexului identificate până în prezent. Muzeul oferă informații despre viața și munca în așezările preistorice, martore ale unei tradiții culturale dispărute. Este o mărturie excepțională a importanței perioadei preistorice și a mineritului de silex pentru producerea de unelte în istoria omenirii. Regiunea preistorică de exploatare a silexului striat Krzemionki se află pe Lista Patrimoniului Mondial UNESCO.

Amplasare: Sudół 135 a, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski

Sanctuarul copacului Sfintei Cruci

Rămășițele bastionului de piatră, care datează din jurul secolului al IX-lea, înconjoară vârful muntelui. În prezent, Święty Krzyż este renumit în Polonia și în străinătate pentru mănăstirea benedictină și pentru Relicvele Arborelui Święty Krzyż. Mănăstirea, aflată în prezent în custodia misionarilor oblați, se poate lăuda cu o istorie de 1000 de ani. Vizitatorii și pelerinii pot descoperi aici biserica clasicistă datând din secolul al XVIII-lea și capela familiei Oleśnicki, care conține altarul cu bucăți din copacul Sfintei Cruci și o criptă mortuară în bolțile sale. Merită să vizitați Muzeul misionarilor oblați ai Fecioarei Maria, precum și să vedeți expoziția din Parcul Național Świętokrzyski. Vizitatorii oboseți pot încerca bucătăria mănăstirii și pot trece pe la o farmacie veche, acum o cafenea, nu doar pentru a bea o cafea sau un ceai, ci și pentru a cumpăra medicamente tradiționale pe bază de plante.

Amplasare: Święty Krzyż 1, 26-004 Bieliny

Centrul de vizitare al Parcului Național Świętokrzyski din Święty Krzyż

Muzeul prezintă Parcul Național Świętokrzyski, care a fost înființat în 1950 și cuprinde: cel mai înalt lanț al Munților Świętokrzyskie-Łysogóry cu vârfurile Łysica (614 m deasupra nivelului mării) și Łysa Góra (595 m deasupra nivelului mării), partea estică a lanțului Klonowskie și o parte a lanțului Pokrzywiańskie (împreună cu Chełmowa Góra). Pădurile de brad și de fag ocupă în principal cea mai mare parte a zonei parcului. Pe teritoriul parcului, 674 de arbori au fost recunoscuți ca elemente naturale de importanță istorică. Pădurea endemică de brad Świętokrzyski și cea de larice de pe Chełmowa Góra sunt curiozități ale parcului. Pe teritoriul parcului au mai fost descoperite 260 de specii de licheni, 190 de specii de briofite și 700 de specii de plante vasculare. Aici se găsesc 82 de specii de plante protejate și 29 de specii de animale. Câmpurile de bolovani de vârstă cambriană, fără vegetație, sunt dovada prezenței ghețarilor pe teritoriul polonez și reprezintă atracția principală a parcului.

Cea mai importantă clădire istorică din Parcul Național Świętokrzyski este complexul monastic post-benedectin situat pe Muntele Święty Krzyż, care datează din prima jumătate a secolului al XII-lea. Acesta este locul în care a luat naștere Kazania Świętokrzyskie, probabil cel mai vechi text scris polonez.

Amplasare: Święty Krzyż
2, 26-006 Nowa Słupia

Geoparc Munții Sfânta Cruce

Centrul pentru Geo-Educație este o entitate finanțată de stat. În prezent, acesta cuprinde o rețea activă de facilități geoturistice și educaționale, situate în zonele Wietrznia, Kadzielnia și Ślichowice, împreună cu Grădina Botanică, care se află în prezent în stadiul inițial de dezvoltare. Fostele cariere de calcar - astăzi rezervații geologice și terenuri de agrement, situate în limitele orașului, reprezintă o bază excelentă pentru realizarea de proiecte de geoturism și educație geologică. În mai 2012 a fost deschis Centrul de Geo-Educație, care face parte din Geoparcul Kielce. Centrul, împreună cu Rezervația Zbigniew Rubinowski Wietrznia, este un loc geoturistic extraordinar situat pe Traseul Geo-arheologic al Sfintei Cruci. Aici, prin natură și joacă, poți învăța despre istoria Pământului înscrisă în roci.

Amplasare: Daleszycka
21, 25-202 Kielce

Castelul Krzyżtopór

Krzyżtopór este un castel situat în satul Ujazd, comuna Iwaniska, județul Opatów, Voievodatul Świętokrzyskie, în sudul Poloniei. A fost construit inițial de un nobil polonez și voievod de Sandomierz, Krzysztof Ossoliński (1587-1645). Castelul a fost parțial distrus în timpul invaziei suedeze cunoscute sub numele de Potopul din 1655, iar apoi a fost redus la ruine în 1770, în timpul războiului Confederației Bar de către ruși.

Construit în interiorul unor ziduri masive de piatră cu bastioane la cele cinci colțuri, acest palat întruchipa structura calendarului. Avea patru turnuri care simbolizau cele patru anotimpuri și 12 săli mari, câte una pentru fiecare lună. Au fost construite exact 52 de camere, câte una pentru fiecare săptămână din an, și 356 de ferestre. Clădirea ocupa o suprafață de 3,2 acri, zidurile sale aveau o lungime de 600 de metri, iar volumul său se ridica la 70 de mii de metri cubi. Marmură și oglinzi au fost folosite în interiorul grajdurilor subterane, în timp ce sala de bal avea un acvariu în loc de tavan. Instalațiile de alimentare cu apă foloseau apă de la izvorul local, iar camerele erau încălzite cu aer cald care ajungea în ele prin pasaje de aer speciale.

Amplasare: Ujazd 73, 27-570
Iwaniska

Muzeul viu al Porțelanului din Ćmielów

Micul oraș Ćmielów din Ostrowiec este renumit pentru porțelanul de cea mai bună calitate produs acolo. Galeriile din New York, Chicago, Paris, Londra, Berlin, Moscova și din alte capitale europene sunt mândre posesoare ale capodoperelor din porțelan de la Ćmielów, care în anii 1960 au avut un succes mondial uriaș.

În 2005, în incinta fostei Companii de producție a porțelanului Świt a fost înființat „Muzeul Viu al Porțelanului”. Acesta se deosebește de alte instituții de acest tip datorită faptului că se poate participa la procesul de fabricare al porțelanului și chiar se poate realiza personal o lucrare din porțelan.

Amplasare: Sandomierska
243, 27-440 Ćmielów

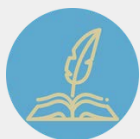

Fostul palat al episcopilor Cracoviei din Kielce

Sediul Muzeului Național din Kielce este un palat care a aparținut episcopilor din Cracovia. Palatul episcopilor din Cracovia a fost fondat de Jakub Zadzik între anii 1637-1641. Palatul episcopal este unul dintre cele mai bine conservate monumente de arhitectură din Polonia, datând din vremea dinastiei Waza.

Amplasare: Pl. Zamkowy
1, 25-010 Kielce

Parcul etnografic din Tokarnia

Principala expoziție a Muzeului Satului Kielecka este Parcul Etnografic din Tokarnia, care se află pe drumul E77 care duce de la Kielce la Cracovia.

În acest loc pitoresc, situat în cotul râului Czarna Nida, pe o suprafață de peste 70 de hectare, au fost adunate cele mai prețioase clădiri de epocă de la începutul secolului al XVIII-lea și al XIX-lea, cu arhitectură din lemn de pe teritoriul Munților Świętokrzyskie, al podișului Krakowsko-Częstochowska, al podișului Sandomierska și al bazinului Nidziańska.

Acestea sunt, de exemplu, gospodării, clădiri din urbanul mic, un conac, clădiri agricole, monumente ale industriei rurale și clădiri de cult. Cele mai interesante locuri de vizitat sunt: conacul din Suchedniów datând din 1856, grânarul conacului din Złota construit în 1719 și biserica barocă datând din 1761, dedicată Madonei Consolării din Rogów pe Vistula, interioarele căsuțelor și atelierelor meșteșugărești din secolul al XIX-lea, farmacia, micul magazin și croitoria, expoziția unei școli sătești din perioada interbelică și colecția de sculpturi. Tot aici mai puteți vedea și morile de vânt din zona Kielce.

Muzeul organizează numeroase evenimente folclorice periodice, cum ar fi Picnicul Pompierului (în luna mai), Topirea plumbului, Zilele Pădurii și Târgul agroturistic Świętokrzyski (în iunie), Festivalul Recoltei (în august), Duminica în muzeul în aer liber (în septembrie), Târgul de Crăciun (în decembrie) etc.

Amplasare: Tokarnia 303, 26-060
Tokarnia

ISTORIA ȘI NATURA DIN JURA

Jura Krakowsko-Częstochowska este o zonă fermecătoare din sudul Poloniei, unde găsim multe castele și o mulțime de atracții naturale. Formațiunile calcaroase formate în perioada jurasică sunt specifice pentru această regiune.

Castelul Tenczyn

Castelul se află pe rămășițele unui pârâu de lavă din perioada Permiană, pe cel mai înalt deal din Garb Tenczyński, care se află la 411 m deasupra nivelului mării. Este unul dintre cele mai mari castele din regiunea Poloniei Mici, aflat pe traseul Cuiburilor de Vulturi, și a fost construit în Evul Mediu și asociat din punct de vedere istoric cu puternica familie Tęczyński. A fost distrus de armata suedezo-brandenburgică în timpul celui de-al Doilea Război al Nordului de la mijlocul secolului al XVII-lea. Reconstruit, a ars la mijlocul secolului al XVIII-lea. Aflat în ruine de-a lungul anilor, a fost înapoiat foștilor proprietari, iar acum este reconstruit treptat. În locație se organizează vânătoare de comori.

Amplasare: Rudno 1, 32-067 Rudno

Castelul Olsztyn

Castelul din secolul al XIV-lea este situat pe Traseul Cuiburilor de Vulturi, într-un loc inițial folosit de neanderthalieni ca adăpost. Sub dealul castelului se află un sistem complex de peșteri. Castelul, construit de Casimir al III-lea cel Mare, a protejat granița de vest a Poloniei împotriva atacurilor prinților silezieni și a armatei arhiducelui Maximilian Habsburg în 1587. Distrus în timpul secolului al XVII-lea, acesta nu a fost niciodată reconstruit. În locație se organizează vânătoare de comori.

Amplasare: Zamkowa
3, 42-256 Olsztyn

Castelul Pieskowa Skała

Castelul este amplasat pe Traseul Cuiburilor de Vulturi, situat în apropiere de Cracovia, în Parcul Național Ojców, chiar lângă faimoasa stâncă de calcar numită Clubul lui Hercule. La poalele sale se află un complex de cinci iazuri în care, pe vremuri, erau amenajate crescătorii de pește. Castelul a fost construit în secolul al XIV-lea, asociat cu familia Szafraniec, care în secolul al XVI-lea l-a transformat într-o reședință renașcentistă, iar apoi cu familia Zebrzydowski, care a adăugat fortificații bastionare în secolul al XVII-lea. Distrus în timpul inundațiilor și a mai multor incendii, a fost supus unei reconstrucții majore. După cel de-al Doilea Război Mondial caracterul său renașcentist a fost restaurat. În locație se organizează vânătoare de comori.

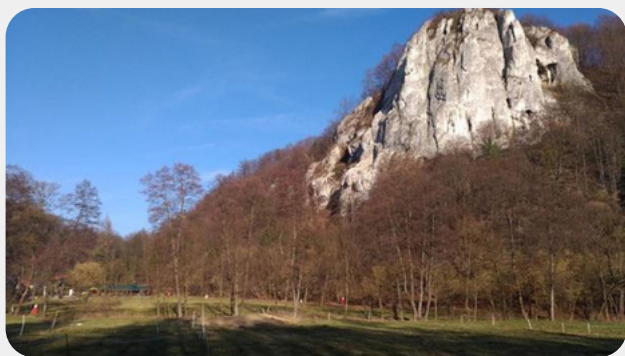

Amplasare: 32-045
Sułoszowa

Valea Będkowska

Valea lungă de 8 km a pârâului Będkówka în Olkusz Upland are o mare valoare geologică, naturală și istorică. Este una dintre cele opt văi care fac parte din Parcul peisagistic al Văilor Cracoviei. Este o vale carstică înconjurată de roci abrupte din perioada jurasică. Există 60 de trasee amenajate permanent, ceea ce face ca valea să fie o destinație populară de cățărare. Cel mai înalt perete de stâncă din Sokolica are o înălțime de 60 de metri. De asemenea, în vale există peste o sută de peșteri, inclusiv Peștera Liliecilor, locuită de oameni în timpul paleoliticului. Turiștii pot vizita și ferma agroturistică Brandysówka. În locație se organizează vânătoare de comori.

Amplasare: 32-065 Żary

Parcul etnografic Vistula și Castelul Lipowiec

Înființat în 1968, parcul etnografic este de fapt un muzeu în aer liber care colecționează arhitectură din lemn din vecinătatea Cracoviei, inclusiv biserica din secolul al XVII-lea din Ryczów, conacul din secolul al XVIII-lea din Droginia și clopotnița din secolul al XVIII-lea, case din lemn din secolul al XIX-lea, grânare, hambare, o moară, o presă de ulei și altele. Muzeul este situat la poalele castelului medieval Lipowiec, pe care îl și administrează. În locație se organizează vânătoare de comori.

Amplasare: Podzamcze 1,
32-551 Wygieźzów

Muntele Zborów

Zborów este un deal stâncos din zona platoului Cracovia-Częstochowa, caracterizat de numeroase inselberguri și peșteri calcaroase și inclus în rezervația naturală "Góra Zborów". Pe lângă valorile sale naturale, are și o importanță istorică - aici a existat o carieră, în care au lucrat muncitorii forțați ai celui de-al Treilea Reich, și tot aici au avut loc lupte între partizani. Dealul este un punct de observare excelent. Conform legendei, pe Muntele Zborów s-a aflat un grup de vrăjitoare care au zburat pe mătură spre Łysa Góra, în Munții Świętokrzyskie.

Amplasare: Podlesice
83, 42-425 Kroczyce

Ojców

Ojców se află în Parcul Național Ojców, cel mai mic parc național polonez, cu puțin peste 20 de kilometri pătrați. Este situat în apropiere de Cracovia, în zona montană Cracovia-Częstochowa, și, pe lângă valorile geologice (roci jurasice, peșteri) și naturale deosebite, are o mare valoare istorică. Pe Traseul Cuiburilor de Vulturi se află un castel medieval. De asemenea, aici a existat o așezare din epoca bronzului, probabil distrusă de invazia sciților. În locație se organizează vânătoare de comori.

Amplasare: Ojców 9,
32-045 Sułoszowa

Stâncile Twardowski

Un parc urban situat pe un deal la marginea orașului Cracovia, la aproximativ 3 km de centrul istoric al orașului. Face parte din Parcul peisagistic Bielany-Tyniecki. Are mari valori geologice, este un loc de antrenament tradițional pentru alpiniștii din Cracovia și un loc de plimbare. În centrul parcului, pe locul fostei cariere, se află un rezervor. Potrivit legendei, magicianul Twardowski își avea atelierul în rocile din jur. În locație este disponibilă o vânătoare de comori.

Amplasare: Twardowskiego, 30-346 Kraków

SURSE

Organizația de turism a Poloniei

 <https://www.pot.gov.pl/en>
 pot@pot.gov.pl
 T: (+48 22) 5367070

Poland Travel

 <https://www.poland.travel/en>
 info.na@poland.travel

Śląskie Travel

 <https://slaskie.travel/>
 info@slaskie.travel
T: (+48 32) 207 207 1

Visit Bielsko

 <https://www.visitbielsko.pl/>

Tadeusz Reger's Association

 <https://www.facebook.com/stowarzyszenieim.tadeusza.regera/>

Bielsko-Biała

Małopolska Travel

 <http://www.malopolskatravel.pl/>

Szlak Architektury Drewnianej

 <http://www.drewniana.malopolska.pl/>

Visit Małopolska

 <https://visitmalopolska.pl/pl/strona-glowna>

Krzemionki

 <http://krzemionki.pl/>

Świątokrzyskie Travel

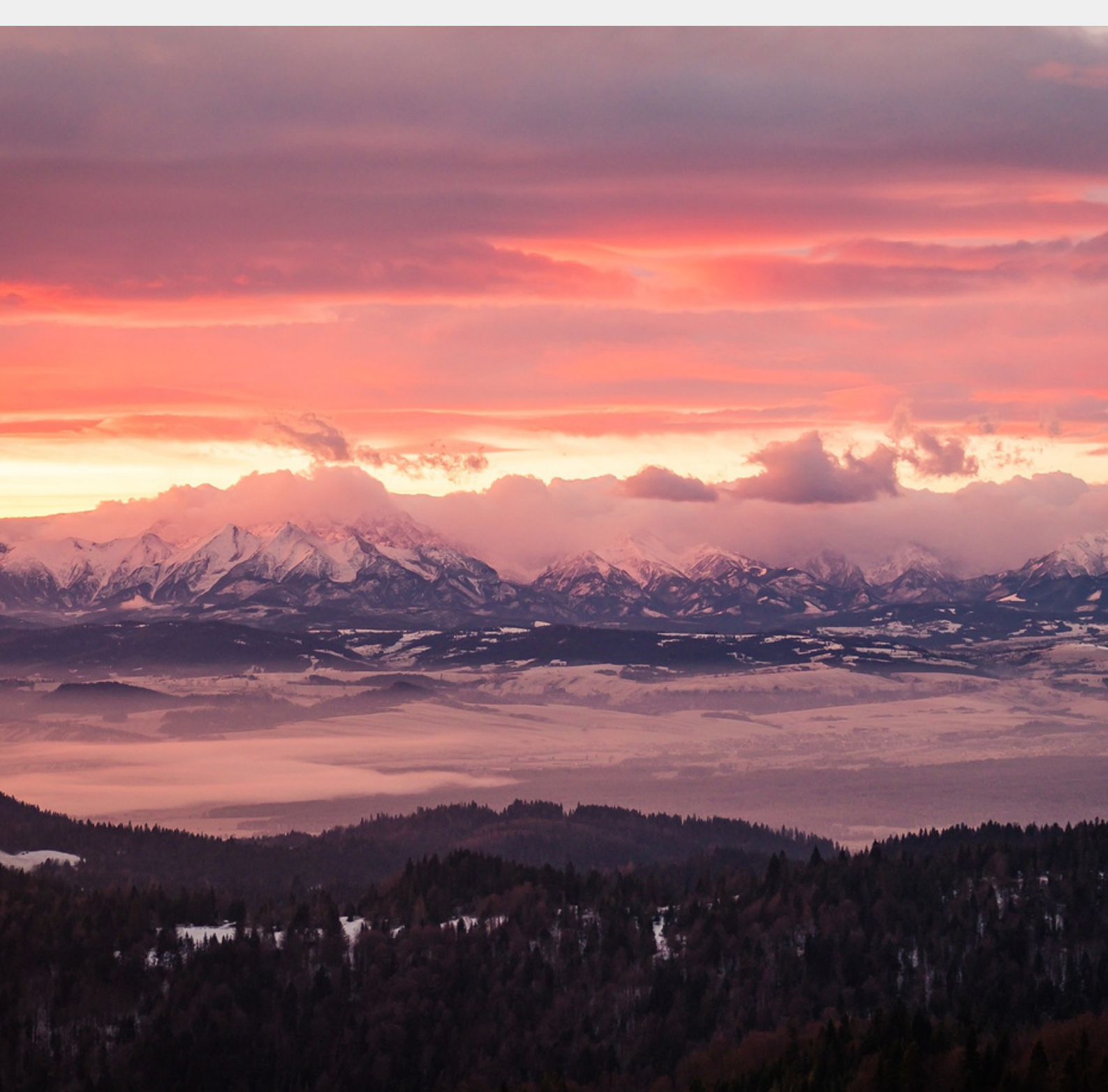
 <https://swietokrzyskie.travel/>

Świątokrzyski Park Narodowy

 <http://www.swietokrzyskipn.org.pl/>

Krzyżtopór Castle

 <https://krzyztopor.org.pl/zamek/index.php/pl/>

DIGITAL ROUTES

OF CULTURAL HERITAGE FOR A SUSTAINABLE FUTURE

PR. NR. 2020-1-PL01-KA205-080646

Scanează codul QR și află mai multe
despre proiectul DigitalRoutes@Culture

Acest document poate fi copiat, reprodus sau modificat în conformitate cu regulile de mai sus.
În plus, trebuie să se facă referire în mod clar la autorii documentului și la toate porțiunile aplicabile ale notei privind drepturile de autor.

Toate drepturile sunt rezervate. © Drepturi de autor 2022 DIGITALROUTES@CULTURE

